

[18. 2.]

VOORGESTELDE AMENDEMENTEN.

De ondergeteekenden hebben de eer de volgende amendementen voor te stellen, waarbij zij zich tot hoofdbeginselen hebben bepaald.

Art. 5.*Eerste amendement.*

De eerste alinea aldus te lezen:

Gymnasia zijn instellingen voorbereidend tot universitair onderwijs.

Tweede amendement.

De tweede alinea aldus te lezen:

Aan de gymnasia wordt onderwijs gegeven in:

- a. de grieksche taal en letterkunde;
- b. de latijnsche taal en letterkunde;
- c. de nederlandsche taal en letterkunde;
- d. de fransche taal;
- e. de hoogduitsche taal;
- f. de engelsche taal;
- g. de geschiedenis;
- h. de beginselen der staathuishoudkunde;
- i. de aardrijkskunde;
- k. de wiskunde;
- l. de natuurkunde;
- m. de scheikunde;
- n. de natuurlijke geschiedenis;
- o. de gymnastiek;
- p. het teekenen.

Er kan ook onderwijs gegeven worden in:

- q. de horebreeuwsche taal;

Derde amendement.

De derde alinea vervalt.

Art. 7.

Het onderwijs aan de gymnasia wordt gegeven in eenen zevenjarigen cursus, in overeenstemming met een leerplan, door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur vastgesteld, regelende den omvang van het onderwijs, in art. 5 genoemd, en de wijze waarop het over de verschillende jaren van den cursus moet worden verdeeld.

Dit leerplan wordt zóó ingerigt, dat er na het vijfde studiejaar voor hen, die dat verlangen, in het bijzonder onderwijs gegeven wordt in de wis- en natuurkundige wetenschappen.

Art. 9.

Om als leerling aan een gymnasium te worden toegelaten, wordt het afleggen van een examen gevorderd.

Dit examen, afgenomen door een of meer der leeraren onder toezigt van curatoren, betreft voor de toelating tot het eerste studiejaar: het lezen, schrijven, rekenen, de beginselen der nederlandsche taal, der aardrijkskunde en der geschiedenis.

Voor de toelating tot een hooger studiejaar betreft het examen hetgeen in het voorgaande studiejaar is onder wezen aan het gymnasium, tot hetwelk de toelating wordt verlangd.

Geen leerling van een gymnasium wordt tot een hooger studiejaar bevorderd dan ten gevolge van een bij het einde van het studiejaar door leeraren onder toezigt van cura-

toren te houden examen, waaruit blijkt dat hij voldoende kundigheden bezit om het onderwijs in dat studiejaar te kunnen bijwonen.

Bij verschil van gevoelen tusschen leeraren en curatoren omtrent den uitlag van een examen beslist het collegie van curatoren.

Art. 10.

Aan de leerlingen der gymnasia, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, wordt eenmaal 's jaars gelegenheid gegeven, om, ten gevolge van een mondeling en schriftelijk examen, een getuigschrift te verkrijgen, dat zij bekwaam zijn tot de studie aan eene universiteit over te gaan in de faculteit in het getuigschrift vermeld.

Deze examens, voor zooverre zij mondeling zijn, in het openbaar gehouden, worden afgenomen door de leeraren enz. (*Verder als in het ontwerp*).

Art. 11.

Aan alle anderen dan de bij art. 10 vermelde, wordt eenmaal 's jaars gelegenheid gegeven om, hetzij door deelneming aan de daar bedoelde eindexamens bij een gymnasium te hunner keuze, hetzij ten gevolge van gelijk examen als in dat artikel, bij eene door Ons te benoemen commissie, gelijk getuigschrift te verkrijgen.

De tijd en de plaats enz. *als in het ontwerp*.

Art. 30.

In de tweede alinea, derden regel, worden tusschen de woorden daarentegen en geen ingelast de woorden: "op grond van strijd met de wetten of het algemeen belang".

Art. 30 a.

Aan het Athenaeum illustre te Amsterdam wordt het regt gegeven om, op dezelfde wijze en met dezelfde gevolgen als voor de Rijks-universiteiten is bepaald, doctorale diplomata te verleenen en de daaraan voorafgaande examina af te nemen, wanneer en zoolang zal worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

1°. dat het Athenaeum, wat den omvang van het onderwijs betreft, voldoe aan de eischen, die in deze wet voor de Rijks-universiteiten gesteld worden;

2°. dat aan het athenaeum zal zijn een collegie van vijf curatoren, waaronder de burgemeester als voorzitter, en dat twee der curatoren, behalve de burgemeester, door Ons zullen benoemd worden;

3°. dat de aanstelling der hoogleeraren aan Onzè bekrachtiging zal worden onderworpen;

4°. dat de eischen, bij de examina en promotiën te stellen, niet lager zullen zijn, dan die in deze wet voor de examina en promotiën aan de Rijks-universiteiten;

5°. dat de examina en promotiën in het openbaar, na tijlige aankondiging, zullen gehouden worden.

Art. 30 b.

De regten in het voorgaande artikel aan het athenaeum illustre toegekend, zullen bij de wet worden ingetrokken wanneer de gemeenteraad van Amsterdam Ons daartoe het verzoek doet of wanneer blijkt, dat aan de gestelde voorwaarden niet behoorlijk wordt voldaan

Art. 30 c.

Aan athenæa in andere gemeenten kan hetzelfde regt worden toegekend bij afzonderlijke wet, op de voorwaarden daarbij vast te stellen.

Art. 33.

Elk der universiteiten bevat de navolgende faculteiten:

- a. de faculteit der godsdienstwetenschap;
- b. " " " regtsgeleerdheid;
- c. " " " geneeskunde;

- d.* de faculteit der wis- en natuurkunde;
e. " " " letteren en wijsbegeerte.

Art. 34.

Aan elke Rijksuniversiteit wordt onderwijs gegeven:

1. In de faculteit der godsdienstwetenschap;
 - a.* in de geschiedenis der godsdienst in het algemeen;
 - b.* in de Israëlitische godsdienst en hare geschiedenis;
 - c.* in de geschiedenis der Christelijke Kerk;
 - d.* in de Israëlitische en oud-Christelijke letterkunde en hare geschiedenis;
 - e.* in de uitlegging der oorkonden van de Israëlitische en van de Christelijke godsdienst;
 - f.* in de geschiedenis der leerstellingen van de Christelijke godsdienst;
 - g.* in de wijsbegeerte van de godsdienst;
 - h.* in de zedekunde.
2. In de faculteit der regtsgeleerdheid;
 - a.* in de encyclopaedie der regtswetenschap;
 - b.* in de wijsbegeerte van het regt;
 - c.* in het romeinsche regt en zijne geschiedenis;
 - d.* in het oud-vaderlandsche regt en zijne geschiedenis;
 - e.* in het fransche privaatrecht en zijne geschiedenis;
 - f.* in het nederlandsche privaatrecht;
 - g.* in de burgerlijke regtsvordering volgens het nederlandsche regt;
 - h.* in het strafregt;
 - i.* in de strafvordering volgens het Nederlandsche regt;
 - k.* in het staatsregt;
 - l.* in het volkenregt;
 - m.* in het internationale privaatrecht;
 - n.* in het administratief regt;
 - o.* in de staathuishoudkunde;
 - p.* in de statistiek en hare methode;
 - q.* in de staatkundige geschiedenis van den jongeren tijd.
3. In de faculteit der geneeskunde:
 - a.* in de ontleedkunde en vergelijkende ontleedkunde;
 - b.* in de physiologie;
 - c.* in de ziektekunde en ziektekundige ontleedkunde;
 - d.* in de geneeskunde;
 - e.* in de heelkunde;
 - f.* in de oogheelkunde;
 - g.* in de verloskunde;
 - h.* in de kennis der geneesmiddelen als waren en de geneesmiddelleer;
 - i.* in de artsenijsmengkunde;
 - k.* in de gezondheidsleer en geneeskundige politie;
 - l.* in de geregtelijke geneeskunde.
4. In de faculteit der wis- en natuurkunde;
 - a.* in de wiskunde;
 - b.* in de sterrekunde;
 - c.* in de physische aardrijkskunde;

- d.* in de palaeontologie;
e. in de geologie;
f. in de mineralogie;
g. in de botanie;
h. in de zoölogie;
i. in de natuurkunde;
k. in de scheikunde.

5. In de faculteit der letteren en wijsbegeerte:

- a.* in de grieksche taal- en letterkunde;
- b.* in de latijnsche taal- en letterkunde;
- c.* in de hebreuwsche taal- en letterkunde;
- d.* in de semitische taal en letterkunde;
- e.* in het sanskriet en zijne letterkunde;
- f.* in de oud-germaansche taal- en letterkunde;
- g.* in de nederlandsche taal- en letterkunde;
- h.* in de archaeologie;
- i.* in de staatsinrigting en huishouding der Israëlieten, der Grieken en der Romeinen;
- k.* in de algemeene geschiedenis;
- l.* in de vaderlandsche geschiedenis;
- m.* in de politieke aardrijkskunde;
- n.* in de aesthetiek en kunstgeschiedenis;
- o.* in de geschiedenis der wijsbegeerte;
- p.* in de logica;
- q.* in de metaphysiek;
- r.* in de wijsbegeerte der geschiedenis

Art. 34 a.

Aan de universiteit te Leiden moet bovendien onderwijs gegeven worden:

1. In de faculteit der godsdienstwetenschap:
 - a.* in de Christelijke archaeologie;
 - b.* in de Mohamedaansche godsdienst en hare geschiedenis.
2. In de faculteit der regtsgeleerdheid:
 - a.* in het Mohamedaansch regt;
 - b.* in de staatsinrigting en huishouding van 's Rijks kolonien en overzeesche bezittingen;
3. In de faculteit der geneeskunde:
 - a.* in de psychiatrie;
 - b.* in de oorheelkunde.
4. In de faculteit der wis- en natuurkunde:
 - a.* in de meteorologie.
5. In de faculteit der letteren en wijsbegeerte:
 - a.* in de polynesische taal- en letterkunde;
 - b.* in de chinesche en japansche taal en letterkunde;
 - c.* in de romaansche taal- en letterkunde;
 - d.* in de fransche, engelsche en hoogduitsche taal- en letterkunde.
 - e.* in de land- en volkenkunde van Nederlandsch Indie.

Wij behouden Ons voor het onderwijs in een of meer der hier genoemde vakken te doen geven aan eene andere Rijks-universiteit, indien het belang van dat onderwijs het vordert.

HOOFDSTUK IV.

VAN DE EXAMINA,

omvattende de artt. 74 tot en met 123, wordt vervangen door een

HOOFDSTUK IV.

VAN DE WETENSCHAPPELIJKE GRADEN.

Art. a.

De in art. d genoemde, of andere bij het akademisch statuut, bedoeld bij alin. 2, in te stellen doctoraten worden aan de Rijks-universiteiten verkregen door het afleggen van de examina en het voldoen aan de voorwaarden, door de senaten dier universiteiten in gemeenschappelijk overleg vastgesteld en door Ons bekrachtigd.

Het daartoe strekkend statuut, waarin de inrigting, omvang en duur der examina wordt bepaald, de tijdstippen, waarop zij worden gehouden, en al wat verder tot de examina en de promotie betrekking heeft, wordt Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aangeboden binnen drie maanden na het in werking treden dezer wet. Is na het verstrijken van dat tijdstip het statuut niet ingediend, dan geschiedt de regeling door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

Art. b.

Tot het afleggen dezer examina wordt ieder, onverschillig waar hij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan, toegelaten, mits hij in het bezit zij van een der getuigschriften, vermeld in artt. 10 en 11.

Met het getuigschrift, vermeld in art. 10, wordt gelijkgesteld dat, hetwelk door bestuurders van instellingen, voorbereidend tot het universitair onderwijs, in de kolonien en overzeesche bezittingen van het Rijk, wegens met goed gevolg afgelegd eindexamen is uitgereikt, voor zooverre dit voorregt door Ons aan die instellingen is toegekend.

Art. c.

Alle examina aan de Rijks-universiteiten worden kosteloos afgenomen door de faculteiten of commissien uit haar midden.

De toekenning van den doctoralen graad geschiedt mede kosteloos door den senaat en ten overstaan van dat ligchaam of van eene commissie uit zijn midden.

Art. d.

Aan de Rijks-universiteiten moet althans het doctoraat verkrijgbaar zijn:

1. In de faculteit der godsdienstwetenschap:
 - in de godsdienstwetenschap.
2. In de faculteit der rechtsgeleerdheid:
 - a. in de rechtswetenschap;
 - b. in de staatswetenschap.
3. In de faculteit der geneeskunde:
 - a. in de geneeskunde;
 - b. in de heilkunde;
 - c. in de verloskunde.
4. In de faculteit der wis- en natuurkunde:
 - a. in de wis- en sterrekunde;
 - b. in de natuurkunde;

- c. in de scheikunde;
 - d. in de aard- en delfstofkunde;
 - e. in de plant- en dierkunde
5. In de faculteit der letteren en wijsbegeerte:
 - a. in de klassieke letterkunde.
 - b. in de semitische letterkunde;
 - c. in de nederlandsche letterkunde;
 - d. in de taal- en letterkunde van Indie;
 - e. in de wijsbegeerte.

Art. e.

De senaten behouden het regt om, op voordragt der faculteiten, wegens zeer uitstekende verdiensten, aan Nederlanders of vreemdelingen, het doctoraat honoris causa te verleen.

Art. f.

De graad van doctor sluit in zich de bevoegdheid tot het geven van onderwijs ook aan scholen van middelbaar onderwijs in de vakken in de doctorale bul vermeld.

Indien het examenstelsel van de wet behouden blijft:

Art. 75 a.

Het eerste examen voor het doctoraat in de godsdienstwetenschap betreft:

- a. de algemeene godsdienstgeschiedenis;
- b. de geschiedenis der wijsgeerige godsleer;
- c. het ontstaan en de geschiedenis der Israëlitische en der oud-Christelijke letterkunde;
- d. de interpretatie der oorkonden van de Israëlitische en van de Christelijke godsdienst;
- e. de geschiedenis der Christelijke kerk.

Art. 75 b.

Het tweede examen voor het doctoraat in de godsdienstwetenschap betreft:

- a. de voortgezette studie van de algemeene godsdienstige geschiedenis;
- b. de geschiedenis der Israëlitische godsdienst;
- c. de geschiedenis der Christelijke leerstellingen;
- d. de wijsbegeerte der godsdienst; en
- e. de zedekunde.

Art. 128.

Ten behoeve der opleiding van leeraren van het Hervormd kerkgenootschap wordt, na het in werking treden dezer wet, jaarlijks van Rijkswege een zoodanig bedrag beschikbaar gesteld, als blijken zal voor dat doel noodig te zijn. Dit subsidie zal de som niet te boven gaan, op de laatste Staatsbegrooting vóór het in werking treden dezer wet voor het onderwijs in de godgeleerdheid aan de Nederlandsche hoogeschole uitgetrokken.

De bepalingen of reglementen betreffende die opleiding worden vooraf ter Onzer kennis gebragt. De wijze van benoeming der hoogleeraren wordt daarin vermeld. Art. 124, 2de lid, en art. 127 zijn ten deze van toepassing.

Art. 129.

In den 1sten regel worde "overige" weggelaten.

Art. 131.

Aan de kweekelingen dier instellingen, die zulks verlangen, wordt toegang verleend tot de lessen van de hoog-

leeraren der Rijks-universiteit en tot de wetenschappelijke instellingen en verzamelingen, tegen betaling van de helft der sommen, in art. 55 en 56 vermeld. Zij worden door den rector magnificus ingeschreven. Op die inschrijving is art. 54, 2de en 3de lid, toepasselijk.

Art. 132.

De woorden: „na het oprigten der school of scholen, in art. 128 bedoeld“, vallen wog of worden vervangen door:

„nadat de regeling, in art. 128 bedoeld, is tot stand gekomen“.

JONCKBLOET.

DE BRUYN KOPS.

MOENS.

MESSCHERT VAN VOLLENHOVEN.

[18. 3.]

De ondergeteekende heeft de eer de volgende amendementen voor te stellen:

Art. 6.

De zorg voor de oprigting en instandhouding van gymnasia blijft hoofdzakelijk overgelaten aan de gemeentebesturen.

Er kunnen, bij uitzondering, Rijks-gymnasia worden opgerigt, wier inrigting bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur wordt geregeld.

Omtrent de noodzakelijkheid van de vestiging van een Rijks-gymnasium beslist Onze Minister van Binnenlandse Zaken.

Toelichting.

De Minister heeft in zijne Memorie van Beantwoording (bladz. 2), het hier voorgedragen stelsel bestreden. De gronden, die tegen des Ministers zienswijze pleiten, zijn aangevoerd op bladz. 3—4 van het Verslag van 16 April 1875, waarnaar wordt verwezen.

In zijn nader Antwoord van 4 Augustus 1875 handhaaft de Minister zijn standpunt, maar komt nu tot de erkenning, dat „vele der tegenwoordige gymnasia, om aan de eischen door de nieuwe wet gesteld te kunnen voldoen, eene hervorming zullen moeten ondergaan.“ Hij vertrouwt echter, dat deze tot stand zal kunnen komen, ook al stelt het Rijk geen voorbeeld.

De ondergeteekende is daaromtrent niet zoo gerust. Niet omdat hij beducht is voor onwil van de zijde der gemeentebesturen; niet omdat hij meent, dat wat voor het onderwijs der natuurkundige wetenschappen moet worden gedaan, met te karige hand zal worden toegemeten; maar omdat hij vreest, dat velen nog niet genoegzaam inzien hoe groote hervorming ook de beste gymnasia moeten ondergaan op letterkundig gebied.

De voorgestelde wijziging acht de ondergeteekende daarom zelfs ook dan nog wenschelijk, wanneer de door hem voorgestelde inrigting der gymnasia niet mogt worden aangenomen.

De strekking der oude latijnsche scholen was hoofdzakelijk het aanleeren van de grieksche en latijnsche taal, vooral de laatste. Daarbij kwam dan nog wat wis- en aardrijkskunde en geschiedenis; maar ieder weet uit eigen ervaring hoe weinig dat nog voor veertig jaar beteekende. Vooral de kennis der latijnsche taal stond op den voorgrond (artt. 9 en 10 van het organiek besluit), en het hoogste waarnaar men daarbij streefde was, blijkens artt. 25 en 29 van het Reglement van 1816, waarbij het leerplan werd vastgesteld, „klassieke latiniteit en welsprekendheid“ en het zamenknutselen van latijnsche verzen. Het is waar, in de hoogste klasse moest de rector, bij het lezen der dichters „ook het gepaste van elke uitdrukking, het fraaije der figuren en de sieraden der welsprekendheid en dichtkunst behoorlijk leeren opmerken“ (art. 28); maar daarbij kwam men niet verder dan de rethorica. Van opleiding tot de kennis der oudheid, van aesthetische beoefening der letterkunde, van wat dr. HALBERTSMA met andere omschrijving noemt (1) „een goed begrip van de ont-

(1) *Onparlementaire beschouwingen over de hervorming onzer gymnasten*, bladz. 14.